

Evolution et perspectives en linguistique luxembourgeoise

Conférencier : Prof. Dr. François Schanen

17 mars 2007 - ULG campus d'Arlon

Langue (Sprooch) et linguistique (Wëssenschaft)

1. **Subdivisions internes de la langue (sproochlech):**
phonétique / phonologie, morphologie, syntaxe,
lexicologie, phraséologie, textologie ...
2. **Savoir et savoir-faire linguistiques (linguistesesch):**
Théories linguistiques générales et particulières,
techniques linguistiques de manipulation et d'analyse
...
3. Faits (corpus), méthode(s), grille(s) d'interprétations,
adéquation des <<règles>>

**Exemple : Accentuation des mots
Schwéier Ultima ou
progressivité et régressivité?**

Schwéier schwéier Ultima

Wann en däitschen Universitär, deen an Däitschland als Berufsslinguist ausgebild ginn ass, op Lëtzebuerg kënn, fir sech mat eiser Sprooch ze beschäftegen...

Huele mer **d'Wuertbetounung**. Am P. Eisenberg sengem éischte Band gi mer gewuer, datt den Accent vum däitsche Wuert eenheetlech op **d'Stammsilb vun der einfacher Stammform** fält, wéinstens bei Substantiven, Adjektiven a Verben: 'Stad, 'monter, 'falen, be'falen, iwwer'falen. Silbesch Deeler vun der Stammform ('Bauer, 'baggeren) oder Flexiounssuffixen (deene léiwe Kanner) si selbstverständlech net betount. – Dogéint ass et bei de **Friemwierder** radikal anescht. Hei huet den Th. Vennemann (1991) Regele formuléiert, déi pauschal eppes mat der berühmter **schwéierer Ultima (der leschter schwéierer Vollsilb)** ze dinn hunn. 1) Dës Ultima fixéiert den Accent : *Me'loun, Gra'nat, Chromo'som, Chrysan'thème*. 2) Mä se gëtt och als Pänultima betount, wa se bedeckt ass (vun enger Schwasilb: *Musi'kanten, Olymp'iaden, Delika'tessen* oder vun enger anerer onbetounter Kuerzsilb: *Ve'randa, Fi'asko, Al'lotria, Tapi'oka, Ba'laika*). 3) Mat enger liichter Ultima kann den Accent souguer op déi vir-virlescht (also drëttlescht) Vollsilb rutschen : *'Marathon, 'Marabu, 'Indigo*. Domat geet d' Regel vun der schwéierer Ultima awer am Niwwel ënner. Um Enn muss de P. Eisenberg sech domat zefridde ginn, 4) eng laang Rëtsch vun däitschen **"hauptbetonbare nichtnative Suffixe"** opzelëschten : -'abel, -'age, -(i)al, -'and, -'ant, -'anz, -'ar, -'är, -'at, -'ell, -'ement, -'end, -'esk, -'esse, -'euse, -(i)ade, -ibel, -'ie, -'ier/-i'sier/-ifi'zier, -'ine, -'ion, -'ist, -ität, -iv, -os/ös, -'ual, -'uell, -'ur (an : -'ei / -'lei / -'rei).

Wat an der Beschreiwung vum Däitschen ewell flou ass, gëtt beim Iwwergank op d' Lëtzebuergesch **eng richtig falsch Regel**. D' Rechnung vun der schwéierer Ultima geet net op, och net wa preziséiert gëtt, datt se aus Laangvokal + Konsonant (*San'dal, Si'ren, Ka'sär*), aus Kuerzvokal + zwee Konsonanten (*Ele'ment, im'mens, Kon'takt*) oder aus engem Diphtong (*De'tail, La'täin, Institu'tioun, kam'moud, Me'loun, Bäcker'ei*) bestoe kann. D' Regel erkläert zwar *ba'nal, Za'lot, Na'tioun*, mä net *'Limonad, 'positiv, 'Adjektiv, Gou'vernement, Ar'rété* a scho guer net déi ganz Rei vu **betounte lëtzebuergesche Suffixen mat engem liichten II, déi am Däitschen, wann et se gëtt, dacks laang, am Franséischen awer kuerz sinn: Ven'til, de'bil, Ta'rif, Vita'min, Marga'rine, Ma'schinn, expli'zit, Prin'zip, Prono'stic, Poli'tik...** Mengt Der net och, datt mer mat der däitscher Perspektiv vun der schwéierer Ultima liichtfankeg an eng lëtzebuergesch Sakgaass gerode sinn?

1 2 3 ... progressiv
iwwer'falen, be'falen, 'falen

regressiv ... 3 2 1
Kollekti'vismus, kollek'tiv, Ko'llekt

Perspectives de recherche

PROBLEMATIQUES, EXEMPLE, QUESTIONS DE FOND (survol très rapides pour 3 et 4)

1. La langue dans l'Histoire et dans la Géographie
Sprachhistorie – Areallinguistik
2. La langue dans sa genèse et génétique
Philologie – Diachronie systématique
3. La langue et la société
Sociolinguistiques historiques et actuelles
4. La langue dans ses diverses variétés
diatopiques – diastratiques – diaphasiques
5. La langue dans ses structures internes actuelles
Synchronie systématique
6. La langue comme objet d'apprentissage
Lëtzebuergesch Mammesprooch oder
Friemsprooch (LFS)

Priorités et évolution(s)

1. La langue dans l'Histoire et dans la géographie

A) Sprachhistorie / Sprachgeschichte

Problématiques

Quelques exemples: îlot roman, franc germanisé,
Charlemagne, Condé et Louis XIV, Volontés politiques

Questions de fond

B) Géographie linguistique

Problématiques

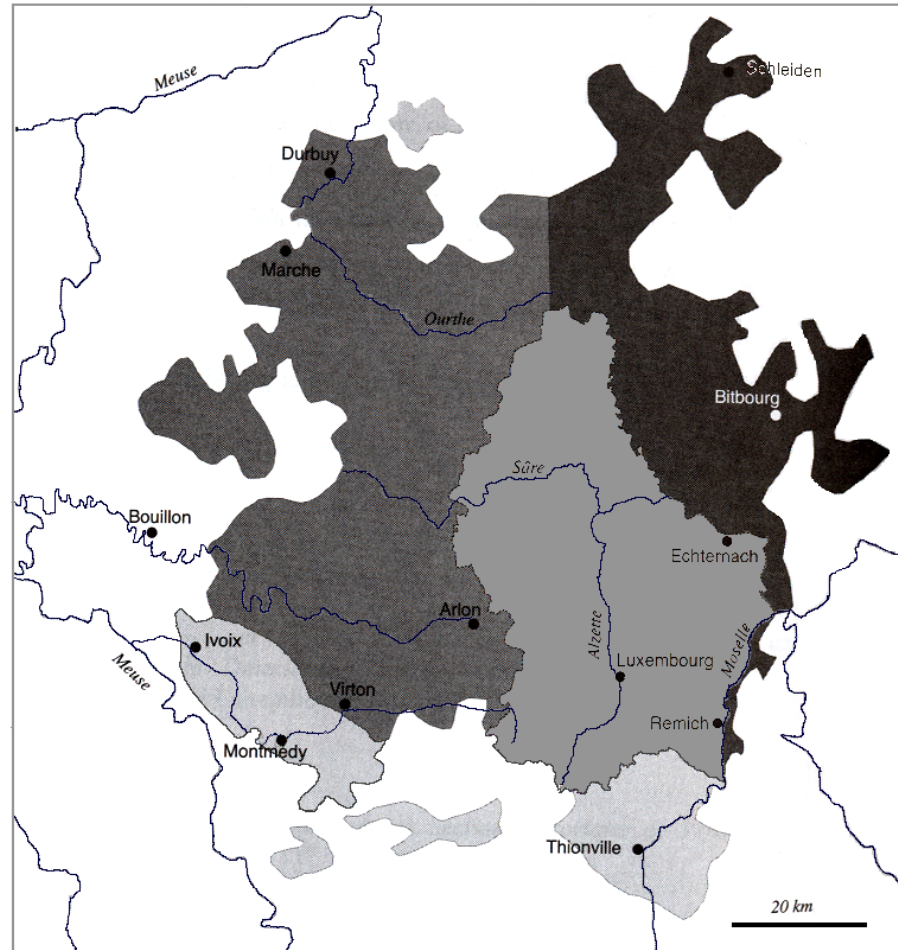
Exemple de la frontière linguistique <<germano-romane>>

(dia 6 et 7), Robert Bruch, Hélène Palgen,

LuxSA (isoglosses, lexique, grammatical)

Questions de fond

Les territoires du Luxembourg

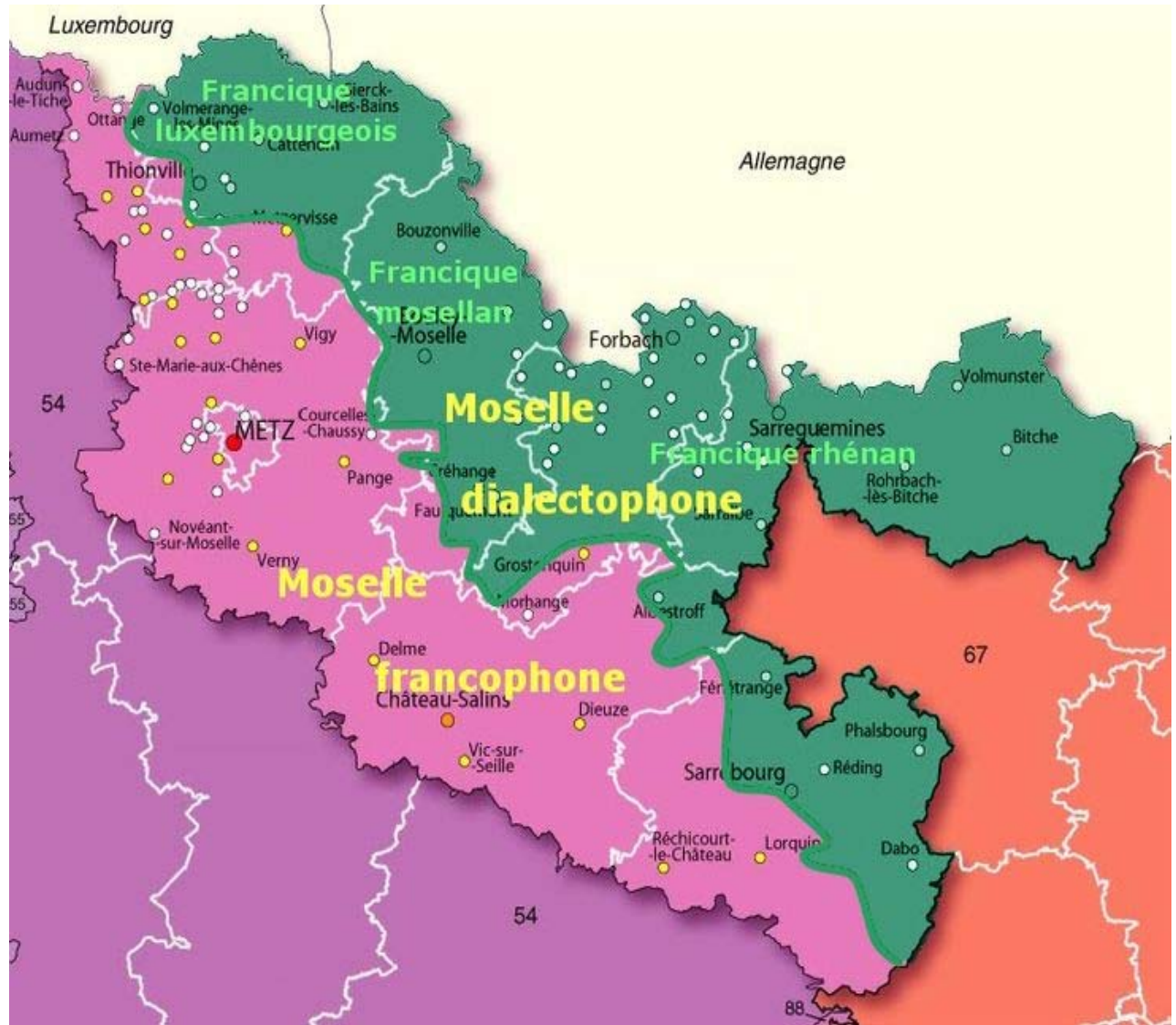
■ Territoires passés à la France
(traité des Pyrénées 1559)

■ Territoires passés à la Prusse
(congrès de Vienne 1815)

■ Territoires passés à la Belgique
(traité de Londres 1838)

■ Actuel Grand-Duché

Frontière: Moselle dialectophone

2. La langue dans sa genèse et génétique

A) Philologie

Problématiques

Exemple: Alfred Bertrang (dia 9, 10) et (dia 11)

Questions de fond

B) Diachronie systématique

Problématiques

Exemple: Damaris Nübling et le pluriel des noms (dia 12)

Questions de fond (dia 13)

TEIL II

GESCHICHTLICHE DARSTELLUNG DER LAUTE

I

Vokalismus.

1

Allgemeines.

§ 60. — Der westgermanische Vokalismus bestand aus den Kürzen *a, ē, i, o, u*, den Längen *ā, ē, i, ô, ū* und den Diphthongen *ai, au, eu*.

§ 61. — Mehrere Laute, z. B. *a* (Uml. *e*) und *ē* sind in der Areler Mundart zusammengefallen oder haben sich parallel mit einander entwickelt. Der Übersichtlichkeit wegen werden sie jedoch alle einzeln behandelt werden; so wird man den historischen Werdegang leichter verfolgen können.

§ 62. — Ohne auf eine absolute Vollständigkeit Anspruch zu machen, wird doch, durch den Versuch die überwiegende Mehrzahl der noch im Volksmunde lebenden Wörter im Voka-

lismus unterzubringen, das Ziel angestrebt, nach Möglichkeit den Wortschatz der Areler Mundart vor der Zersetzung festzulegen.

Obschon den romanischen Elementen ein besonderer Abschnitt gewidmet wird, so werden trotzdem die Lehnwörter, die sich in den ältesten Zeiten eingebürgert und den Lautgesetzen der Mundart vollkommen unterworfen haben, hier mit in die Darstellung hereingezeichnet.

2

Kurze Vokale.

Wg. *a*.

§ 63. — Wg. *a* in geschlossener Silbe > [a] vor *l, m, n* + Kons. ⁽¹⁾ oder vor einfachem *l, n* im Auslaut.

a) *al* (ahd. mhd. *al*) all.

altər (ahd. *altar*, mhd. *alter*) Alter.

bālęc (ahd. *balg*, mhd. *balc*) Balg.

bann (ahd. mhd. *ban*) Bann.

bant (ahd. mhd. *bant*) Band.

batrālsəm (ahd. *alahsan*, mndl. *alsene*, ndl. *alsem*) Wermut.

brant (ahd. mhd. *brant*) Brand.

tal (ahd. mhd. *tal*) Tal.

damp (ahd. mhd. *dampf*) Dampf, Rauch.

tanz (mhd. *tanz*) Tanz.

danc (ahd. mhd. *danc*) Dank.

ēinfalt (ahd. *einfalli*, mhd. *einvalt[e]*) Einfalt.

⁽¹⁾ Wenn nach *l* ein früher nicht silbenauslautender sth. Kons. stand wurde *a* zu [a:]; s. unten, Anm. 2.

WORTLEHRE

I

Das Hauptwort.

A

FLEXION.

1

Allgemeine Bemerkungen zur Deklination.

§ 288. — Das Substantiv hat keine Deklination mehr. In der Einzahl ist jede Endung geschwunden und in der Mehrzahl sind alle Fälle zu Gunsten des Nominativs ausgeglichen worden.

§ 289. — Die Dativform wird durch den Artikel oder ein dem Substantiv vorangehendes Bestimmungswort angedeutet.

Spuren einer früheren Dativform zeigen sich noch bei einigen Substantiven wie [αm dɔ:] (Nom. [da:x]), bei Tage; [dəm kən] (Nom. [kənt]), dem Kinde; [dəm hən] (Nom. [hənt]), dem Hunde, u. s. w.

§ 290. — Den Genetiv bildet man durch Umschreibung mit dem Dativ und dem Possessivpronomen, z. B. [dəm pəp⁽¹⁾

⁽¹⁾ Abgesehen vom Wegfall von [n] wurden die Sandhi = Modifikationen in den Beispielen der Wortlehre unberücksichtigt gelassen.

zæ:n hut], des Vaters Hut, eigentlich dem Vater sein Hut.

Überreste eines flektierten Genetivs haben sich in einigen Redensarten erhalten, z. B. [ən əs dəs dæ:vəls], er ist des Teufels; [əm ɡɔtəs vœlən], um Gottes Willen; [ən əs ma:ns] er ist Manns, d. h. mannbar.

§ 291. — Man findet die alte Genetivendung s auch noch in Zusammensetzungen, wie [pɛ:rtʃflɛ:f], Pferdefleisch; [ʃwɛŋskɑp], Schweinekopf; [má:nsmœŋf], Mannsperson, oder in adverbialen Zeitbestimmungen wie [múərgəsfrɛɪ], des Morgens früh; [ɔ:və(n)sʃpɛɪt], des Abends spät, [zɔndəs], Sonntags; [vɪərtəs], Werktags; [mœtəs], Mittags; [úgəŋks dər vɔx], Anfangs Woche. Dieses s hat demnach ganz die Bedeutung eines Kompositionsmittels angenommen, so dass es jetzt auch da gebraucht wird, wo entweder gar kein Genetiv vorliegt oder einer ohne s, wie im weiblichen Geschlechte oder im Plural, z. B. : [frá:letsɡèk], Weibernarr.

§ 292. — An Familiennamen angehängt deutet das Genetiv-[s] die Wohnung der betreffenden Personen an und bezeichnet auch alle oder mehrere Glieder derselben Familie; z. B. : [dɔ: vʊnə rɪʃa:rts], dort wohnt die Familie Richard. In diesem Falle fällt auslautendes [r] aus und [s] > [ʃ], z. B. : [ɛç ɡm α mæ:əʃ (mæ:ər)], ich gehe zur Familie Meyer.

§ 293. — Als Massbezeichnungen lauten die Substantive in der Mehrzahl gleich wie in der Einzahl. Wenn jedoch der Plural nur durch den Umlaut gebildet wird, so steht die Pluralform, z. B. : [dræ: ɡla:s bɛɪər], drei Glas Bier, aber [dræ: zɛk huəvər], drei Sack Hafer ([zɛk], Pl. zu [za:k]).

Pluralbildung.

§ 294. — Von der historischen vokalischen *a, o, i, u* - und der konsonantischen *n* - Deklination ist natürlicherweise jede Spur verschwunden.

Gleichfalls sind viele Substantive aus der starken in die schwache Deklination übergetreten und umgekehrt. Andere noch haben den Umlaut entweder verloren oder durch Analogie angenommen.

Aus allen diesen Gründen ist an keine historische Klassifikation mehr zu denken. Es wird daher die Pluralbildung auf die einfachste Weise hier beschrieben.

Im allgemeinen wird die Mehrzahl auf dreifache Art gebildet: *a*) sie ist der Einzahl gleich, meistens aber mit Umlaut; *b*) man fügt [ər], gewöhnlich mit Umlaut, oder *c*) [ən] ohne Umlaut hinzu.

Über den Wegfall des [n] im Auslaut und den Wechsel von [d] und [t], [f] und [v], [s] und [z], s. §§ 52, 169, a., 184, 187. Anm. 1, 196 b. c.

α

Maskulina.

§ 295. — I. — Wegen Apokope des [e(ə)] im Auslaut bilden eine Menge Maskulina die Mehrzahl bloss durch den Umlaut.

altó:r, alté:r = Altar.	ba:rt, bē:rt = Bart.
a:rəm, ę:rəm = Arm.	bas, bæs = Biss.
a:f, ę:f = Arsch.	bats, bets = Kerngehäuse.
ba:m, bē:m = Baum.	bqun, bē:m = Bogen.
baqt, ben = Band (Buch).	bək, bēk = Bock.

bū:x, bæ:ç	= Bauch.	kqup, kēp	= Haufen.
brq:t, brē:t	= Braten.	krak, krek	= Einschnitt.
brax, bręç	= Bruch.	kramp, křemp	= Haken.
dans, dens	= Tanz.	krans, kreņs	= Kranz.
dap, dep	= Kreisel.	krq:p, krę:p	= Krapfen.
da:r, dē:r	= Dorn.	krq:u, kręi	= Krug.
da:x, dę'ç	= Dach.	krun, křm	= Zapfröhre.
da:x, dę'ç	= Tag.	ku, ki	= Schlag.
dəm, dēm	= Daumen.	kuərəf, křərəf	= Korb.
dra:m, drē:m	= Traum.	lqun, lēm	= Lohn.
dro:t, drē:t (drēt)	= Draht.	majóuər, majéuər	= Major.
fal, fel	= Fall.	ma:rt, mē:rt	= Markt.
flap, flep	= Fladen.	mq:, mę:	= Magen.
flas, flæs	= Fluss. Rheuma.	mqunt, męnt	= Monat.
flux, fluç	= Fluch.	mup, mřp	= Mops.
fqus, fęis	= Fuss.	nq:l, nę:l	= Nagel.
fu:s, fi:s	= Fuchs.	nuəm, nřm	= Name.
gaxk, geç	= Gang.	aks, ęks	= Ochs.
ga:rt, gē:rt	= Garten.	pa:k, pek	= Paket.
graf, græf	= Griff.	pařtq:uər, pařtéuər	= Pastor.
grap, grep	= Handvoll.	pa:t, přt	= Pfad.
grq:us, gręis	= Gruss.	pat, pet	= Bierglas.
ha:, hę'	= Hieb.	plq:u, plęi	= Pflug.
haf, hef	= Hof.	pq:ul, pęil	= Pfahl.
haləm, heləm	= Halm.	pul, pil	= Pfuhl.
hals, hels	= Hals.	rak, rek	= Rock.
ha:řt, heřt	= Ast.	raņk, ręç	= Ring.
hant, hæn	= Hund.	ras, ræs	= Riss.
hut, hit	= Hut.	raf, ræf	= Schorf.
kamp, kem	= Kamm.	rq:t, rę:t	= Rat.
kap, kep	= Kopf.	rq:uər, ręuər	= Röhre.
knal, knel	= Knall.	řa:f, řřf	= Schrank.
knap, knep	= Knopf.	řal, řel	= Schall.
knuət, knřt	= Knoten.	řap, řep	= Schopfl.
kmp, kæmp	= Schüssel.	řla:x, řlęi	= Schlag.

D E U T S C H	1. additiv (+sth : modulatorisch K)	-e <i>Tische, Tische</i> -en <i>Frau, Frauen</i> -n <i>Kunde, Kunden</i> -er <i>Geist, Geister</i> -s <i>Auto, Autos</i> <i>Bild [t] Bilder [d]</i>	
	2. additiv – modulatorisch V (+sth: modulatorisch K)	-ë <i>Gast, Gäste</i> -ëer <i>Mann, Männer</i> <i>Wald [t] Wälder [d]</i>	Umlaut Umlaut
	3. modulatorisch V	-ï <i>Mutter, Mütter</i>	Umlaut
	4. null	0 <i>Lehrer, Lehrer</i>	
L Ë T Z E B U E R G E S C	1. additiv	-en <i>Saach, Saachen</i> -n <i>Garage, Garagen</i> -er <i>Bësch, Bëscher</i>	
	2. additiv (+sth: modulatorisch K)	<i>Bréif, Bréiwer</i>	
	3. additiv – modulatorisch V	<i>Mann, Männer</i>	Alternanzen
	4. additiv – modulatorisch V (+sth K)	<i>Blat, Blieder</i> <i>Wuert, Wieder</i>	Alternanzen
	5. modulatorisch V + K + subtraktiv (V: → V)	<i>Steen, Steng</i>	
	6. modulatorisch V	<i>Fuedem, Fiedem Wollef, Wellef</i> <i>Toun, Téin</i>	Alternanzen Alternanzen
	7. additiv – modulatorisch K + subtraktiv K	<i>Bild, Biller</i> <i>Kand, Kanner</i>	
	8. additiv – modulatorisch V + subtraktiv K	<i>Band, Bänner</i> <i>Mond, Mënner</i>	Alternanzen
	9. modulatorisch V + subtraktiv (V: → V)	<i>Apel, Äppel</i> <i>Gaascht, Gäscht</i>	
	10. modulatorisch + subtraktiv K	<i>Hand, Hänn</i>	Alternanzen
	11. subtraktiv K	<i>Frënd, Frënn</i>	
	12. null	<i>Fësch, Fësch</i>	

Géint dës agéengt Perspektiv wollt ech, léif Madame, reagéieren, well eigentlech nëmme sechs Pluralkategorië mat e puer generesch Restriktiounen am Lëtzebuergesche regulär sinn: a) **-(e)n** (*Blumm, Blummen*) d' Majoritéit; b) **''-(e)n** (*Kraaft, Kräften*) rar; c) **-er** (*Spill, Spiller*) keng Feminin; d) **''-er** (*Lach, Lächer*) keng Feminin; e) **-** (*Kichen, Kichen*); f) **''-** (*Stamm, Stämm*) keng Nomina am Neutrum.

Dobäi kommen elo awer och déi verschidde Stammmodifikatiounen Am Pluriel spillen si hir Roll. Mä strukturell, phonologesch an orthographesch sinn et allgemeng Procedée vun der Sprooch. Ech stellen hei déi wichtegst zesummen.

- Modifikatioun vun der Endsilb, déi ersat gëtt: an isoléierte Beispiller (*Firma, Firmen; Risiko, Risiken*); regelméisseg an nominaliséierten Adjektiven (*en Erwuessenen, déi Erwuessen, Erwuessener*); bei de Suffixen: *-chen, -elchen*, déi duerch *-ercher, -elcher* ersat ginn: *Meedchen, Meedercher*. Dese Procedé fënnt een dacks an de Flexiounen.

- Phonetesch / orthographesch Verännerunge vu Konsonanten: [d], [t], [p] no [n], [m], [l]: *Hond, Hënn; Zant, Zänn; Kamp, Kämm; Bild, Biller*; um Enn [p], [t], [f], [s] ausgeschwat, an der Mëtt awer ersat duerch déi mëll [b], [d], [v], [z]: *Kueb, Kueben; Blat, Blieder; Bréif, Bréiwer; Taass, Tassen*; cf. och *Püsch, Pijen*. Dës Konsonantewiessel fënnt een och an anere Kategorien: *finden, fannen, fënnt*; *bleiben, bleiwen, bleift*; *scheeden, gescheet; gudden, gutt*.

- Vereenzelt Modifikatioune vu Konsonanten a Vokalen: *Steen, Steng; Rank, Réng; Schlag, Schléi*; cf. am Verglach mat *een, eng*; *regnen, reenen*; *wegen, wéinst; Weg, Wee*;

- Mëndlech a schrëftlech Modifikatioun vun de Stammvokalen. Do gëtt et effektiv vill méi Méiglechkeeten am Lëtzebuergeschen, wéi am Däitschen mam Émlaut **''-** (deen uewe fir all Vokalmodifikatioune steet). Hei 19 Nomina, wou all Beipill eng Klass fir sech duerstellt.

<i>Bam, Beem</i>	<i>Gaart, Gäert</i>	<i>Apel, Äppel</i>	<i>Schaf, Schief</i>	<i>Schlag, Schléi</i>
<i>Land, Länner</i>	<i>Stach, Stéch</i>	<i>Rass, Réss</i>	<i>Krop, Kleep</i>	<i>Stot, Stéit</i>
<i>Sproch, Spréch</i>	<i>Mond, Mënner</i>	<i>Wupp, Wipp</i>	<i>Coup, Ki</i>	<i>Fuuss, Fiiss</i>
<i>Maus, Mais</i>	<i>Bauch, Bäich</i>	<i>Krou, Kréi</i>	<i>Wuert, Wieder</i>	

- Sicht mol : A wat fir eng Klass gehéiert d'Pluralform fir: *Knupp(-i)? Fuedem (-ie)? Stopp (-ë)? Hong (Hénger)? Tour (Tier)? Won (Ween)? Rad (Rieder)? Sak (Säck)? Baart (Bäert)? Dag (Deeg)? Gaascht (Gäuscht)? Schwamp (Schwämm)? Stull (-i)? Hand (Hänn)? Kou (Kéi)? Maul (Mailer)?*

3. La langue et la société

Problématiques

Exemple : **Le sondage Baleine** (Fernand Fehlen 1998)

(cf. LENGAS 60 / 2006 revue de sociolinguistique
Université Paul Valéry de Montpellier: Schanen / Lulling :
'Lëtzebuergesch: la langue nationale du Grand-Duché de
Luxembourg' in: *Petites langues d'Europe*, pp. 13-48)

Questions de fond: multilinguisme et multiculturalité

4. La langue dans ses diverses variétés diatopiques – diastratiques - diaphasiques

Problématiques

- **Koine (Peter Gilles)**
- **Sous-dialectes (Fernand Hoffmann)**
- **Codes restreints**
- **Stack- a Friemwierder**
- **Niveaux de langue**
- **Switching-code et mixing-code : problèmes scolaires**

Quels dictionnaires pour qui?

Autres questions de fond : langues en contact

5. La langue dans ses structures internes actuelles

Synchronie systématique

Problématique

Exemples : Grammaires de mots (morphologiques)
(**dia 17**) ou de groupes syntaxiques (en anglais:
phrases) (**dia 18**)

Syntaxe des contraintes et/ou des libertés? (**dia 19**)
Oppositions ou continuités?

Description de l'écrit et/ou orale? (**dia 20**)
Description autonome ou contrastive? (**dia 20**)
Communication (langagière) et/ou littéraire? etc.

Questions de fond: théorie et pratique

Morphologie

(Formation des mots)

Classes de mots

Nom (Substantif) - Article

Pronom

Adjectif -Numéral

Verbe

Adverbe

Préposition

Conjonction

Interjection

Syntaxe

**Phrase – Proposition principale et subordonnée – Phrase
complexe**

**Sujet – Prédicat – Objet I et II – Compléments circonstanciels
– Attribut**

**Complément d'agent – Apposition – Epithète – Complément
de nom**

Texte

Enonciation - Enoncé

Phraséologie

Créativité lexicale

Classes de mots (formes/signifiants)

Morphosyntaxe

Huit groupes syntaxiques (en anglais: phrases)

Groupe verbal

Groupe nominal

Groupe infinitif

Groupe participe II (et I)

Groupe prépositionnel

Groupe conjonctionnel

Groupe adjectival

Groupe adverbial

Particules et pronoms

Syntaxe: contraintes et libertés?

1. **Elvira Glaser:** 'Zur Syntax des Lëtzebuergesch: Skizze und Forschungsprogramm'. In: Moulin, Claudine / Nübling, Damaris (Hrg), *Perspektiven einer linguistischen Luxemburgistik. Studien zu Diachronie und Synchronie*. Heidelberg : Winter, 2006.
2. **Robert Bruch:** *Précis de grammaire*, § 31: si le sujet suit le verbe, tout au plus un complément circonstanciel peut s'intercaler entre lui et le verbe:
*Fir wat schafft dann zënter gëschter op der Schmelz kë
Mënsch méi.*
3. **Spoo:** *well si vun Haus an Haff verdriff gi sinn / verdriff si ginn; verdriwwen oder verdriff?*
4. **Negation:** *Hien ass laang net bei eis kumm / Hien ass net laang bei eis kumm*
5. **Sujet / Objet:** *De Pier huet d'Neel beim Noper kaaft.
D'Blumm hat d'Mamm op d'Tapéit gemoolt. De Pier huet de Jang geruff.*

Ecrit et/ou oral?

1. **Sproocherubrike : liaisons dangereuses (LL 9/2/2007) et : System, Gebrauch a Norm (LL 23/2/2007)**
2. **Problèmes de l'orthographe officielle (phonographie ou étymologie?)**
3. ***Mon papa, la Peugeot, il l'a mise au garage. Maman, elle sait bien les faire les frites. = Mon papa a mis la Peugeot au garage. Maman sait bien faire les frites***
4. ***Ech gi kee Su méi (aus?) fir esou eppes (aus?) Dat, wat ech hunn, (dat?) wëll ech mat dir deelen. An eis Noperen (, déi) hate sech scho laang duerch d'Bascht gemaach.***

Langue cohérente ou dialecte bâtard *Lëtzebuergesch Texter 1994 (7ème a 8ème) MEN: Sprooch-Theorie (10. Kapitel, S. 377)*

Well mer tëschent dem Däitschen an dem Fransésische leien, ass déi Sprooch, déi mer schwätzen, staak vun dësen zwou Sprooche beaflosst. Mir schwätzen, liesen, héieren a kucken och op Däitsch a Franséisch. [...]

En Deel vun alem Stacklëtzebuergesche geet lues a lues verluer. Mir iwwerhuelen a ganze Koup däitsch Wierder, well eis Sprooch no beim Héidäitsche läit.

Mir iwwerhuelen och vill franséisch Wierder, mä dach wuel manner wéi am Héidäitschen.

Mir ënnerscheeden: Nët noutwenneg Dt oder FRZ Wierder; noutwenneg Dt oder FRZ Wierder; Stamm; vereelzt Lx.

Schwéier Ultima! No future! (LL 11/08/06)

6. La langue comme objet d'apprentissage

Lëtzebuergesch als Mammesprooch

Lëtzebuergesch als Friemsprooch?

- 1 Langue active / langue passive**
- 2 Sprachgefühl ?**
- 2 Formes et fonctions: signifiant, signifié, désigné, pragmatique, combinatoires**
- 3 Langue, vie et culture**

Simplifier ou clarifier la complexité?

**Principes d'enseignements d'une langue
étrangère**

enfants et/ou adultes.

Didactique et pédagogie.

Exemple: le prétérit *hien ass komm*

(koum / kum?)

Les six perspectives de recherche distinguées dans cet exposé ont toutes leur importance.

Mais s'il fallait choisir dans la situation actuelle, quels objectifs faudrait-il privilégier

-au Grand-Duché?

-dans l'Arelerland?

Pour moi, ce serait 5 et 6:

Synchronie systématique

La langue comme objet d'apprentissage

Et pour vous?

MERCI pour votre attention